

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT MARÓTI GYULA

Amikor elütötte az óra az éjfelet szilveszter éj-jelén, és beléptünk a 2012-es esztendőbe, hirtelen szívem ütött a gondolat, hogy hány nagyszerű ember, pompás muzsikos, sok közülük igazi „kórusmunkás” centenáriuma köszönt be január 1-ejével. Kegyes volt hozzánk a sors 1912-ben, ekkor látta meg a napvilágot Csenki Imre, Fasang Árpád, Nagy Olivér, Raics István, Solti György, Sulyok Imre, Tátrai Vilmos... És ő, Maróti Gyula – némelyeknek Gyula bátyám, másoknak Öreg Gyula, de a magyar kórusok régóta fiatal vezetőinek, sőt tagjainak: Gyuszi bácsi...

1970-ben talákoztunk először. A Népművelési Intézet – akkor éppen így hívták azt az intézményt, amelyben most a SZÍN folyóiratot is szerkesztik – aprócska szobájába megilletődötten kopogtattam be. Előzetesen nyugtatgatott ugyan Ugrin tanár úr, akinél egy Jeunesse Musicales próba szünetében jelentkeztem nem kis izgatottsággal, hogy az a – hogy is hívják? – Kórusok Országos Tanácsa-dolog (adminisztrátort kerestek) engem bizony érdekelne. „Menjen csak, kedves jó lány, nem lesz semmi baj. Maróti Gyuszi még nem evett meg senkit.”

Négyen ültek a szobában – azóta mindannyian az égi amatőr mozgalmakban viselnek jeles stallumot: Lénárth Lexi, az elmaradhatatlan cigarettával (1920-1984), Rossa Ernő bácsi (1909-1972), Raics Pista, egy-ívású Gyuszi bácsival, de 1986 óta nincs közöttünk, a lehengerlő személyiségű, igazi energiabomba Dr. Baross Gábor (1930-2009) és Maróti Gyula.

Hogy kerülök én ilyen illusztris társaságba? Félig-meddig véletlenül. De beletanultam. Fél évig jártam a Corvin tér 8-ba munkaidő után, társadalmi munkában, ízlelgetve a magyar kórusvilágot, hogy aztán a flörtből életre szóló szerelem legyen.

Ebben az egyik „vétkes”, vagy nevezzük Legfőbb Katalizátornak, Maróti Gyula volt. A Kórusok Országos Tanácsa megalakulásától, 1970-től nyugdíjba vonulásáig dolgozhattam a keze alatt. Néha az adminisztrációban, aztán egyre több önálló feladatot bí-

zott rám, míg végül, az egyetem magyar-népművelés diplomájával a zsebemben, a szervezet folyóiratánál, a KÖTÁ-nál találtam meg helyemet, vissza-visszatérve Gyuszi bácsihoz...

A kétbalkezes tinédzser felnőtt. Segített benne Gyuszi bácsi? Igen – bár nem szokványos módon. Elsőéves egyetemista koromban kaptam tőle egy picike fabaglyot. Ő készítette, feleségének, Verának már hozott szerencsét, most hozzon nekem is. Hozott.

Sokat beszélgettünk – sok mindent tanított, praktikus dolgokat, tárgyalási technikákat csakúgy, mint folyamatában értékelni egy-egy jelenséget. Ehhez nagyon értett, hiszen életét tette a magyar amatőr énekkari mozgalom történetének és külhoni

kapcsolódási pontjainak feltérképezésére, kigyűjtésére és összefoglalására. Könyvek, tankönyvek sora, cikkek tucatja erre a bizonyíték.

(A magyar énekkari kultúra megújulásának története, 1920-1945. A Kodály Intézet kiadványa, Kecskemét, 1994).

És amit még tanultam tőle: hogy soha, de soha ne felejtse el, ki vagy, honnan jöttél. Ő Matics néven látta meg a napvilágot, és bizonyára nem értette, fiatalemberként, miért nem jó neki az a név, ami a családjában mindenkinek megfelelt... De változtatni kellett, így változtatott. Jó volt Marótinak, de nem felejtette el a Maticsot sem. Autodidakta volt, a legjobb fajtából. Ezt sem tagadta, sem nem fényezte. Nem viselkedett úgy, mint aki profibb a profinál, sosem szégyellt sem kérdezni, sem tanulni. Amíg a Kórusok Országos Tanácsa főtíkára volt, kerek tíz esztendeig, kiváló embereket gyűjtött maga köré, adott tanácsokra, meghallgatta a legkülönbözőbb véleményeket, nem vélte sem tévedhetetlennek, sem mindenhatónak magát. Istenadta mediátori tehetsége volt, és ebből a magyar amatőr ének-zenei mozgalom jelen-tősen és folyamatosan profitált.

A zeneszerzőket hagyta szerezni, a kórusokat hagyta énekelni, a karnagyokat hagyta dirigálni – ő a legnemesebb értelemben *szolgált*: tárgyalt, képviselt, és megteremtette azokat a feltételeket, amelyek adott kor adott társadalmában megteremthetők voltak. Nagy csodákat nem csinált. De sok kicsi, hétköznapi csodát – számtalant.

De az egyik nagy csoda ő maga volt: hihetetlen munkabírása, nyitott szelleme, töretlen hite abban,

hogy amit csinál, az fontos. Jóval 70, talán már 80 fölött is járt, amikor ledoktorált. Egy híján 90 éves volt, amikor megjelent a *Kóruskultúránk és Európa* című könyve (Atheneum 2000 Kiadó, Rózsavölgyi és Társa), amelyet a kiadó szakirányú felsőoktatási intézmények tankönyvéül ajánlja.

A szerzőről: Maróti Gyula a hajdani Népművelési Intézet egyik vezetője, és közel két évtizedig a Kórusok Országos Tanácsának (KÓTA) vezető tisztségviselője volt. Több főiskolán, köztük a Zeneakadémián is tanított. A témában egyedülálló vállalkozás a magyar énekkari kultúra kapcsolódását vizsgálni az európai zenekultúrához, ráadásul mindezt ezer év távlatában. Először mindig az európai "fősodor" jellegzetességeit vázolja föl a szerző, majd azt, hogyan tükröződött ez a hazai énekkultúrában. A zenetörténet és az énekkari kultúra története egységben mutatkozik meg a könyvben. A kötet függelékei számos, eddig a nagyközönség számára ismeretlen dokumentumot tartalmaznak a magyar énekkari kultúráról, művelődéspolitikáról, és a könyv először közli az 1947 óta nemzetközi versenyeken díjat nyert magyar kórusok jegyzékét. A kiadvány főiskolai tankönyvnek készül, de az énekkarokban tevékenykedő, százezres tömeget képviselő amatőrök érdeklődésére is számíthat.

Drága Gyuszi bácsi, vajon legvadabb rémálmaiban sejtette-e, hogy 100. születésnapjára a Zeneakadémián *önálló énektanár-karvezetés tanszék* már nem is lesz?!

Életének, munkásságának dokumentumait a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület őrzi. „Konzultációs Műhelyünkben tanulmányozható egy különleges dokumentum-gyűjtemény is: dr. Maróti Gyula kóruszene-történész, művelődéskutató szakírónak, a KÓTA alapító főtíkárának szakmai hagyatéka (szakkönyvtár, írásos és képi dokumentumok, hanganyagok stb.), amely oktatóknak, főiskolai hallgatóknak, gyakorló pedagógusoknak adhat értékes szakmai segítséget a tudományos munkához.”

Az évek-évtizedek alatt számos interjút készítettem vele. Az utolsót 90. születésnapjára. Nem azért választottam ezt, mert ez az utolsó, hanem azért, mert ezen világít át leginkább elbűvölő személyisége. Az interjúban többször is említett könyv az utolsónak bizonyult – korrektúráját már felesége, Vera fejezte be, A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága jelentette meg 2006-ban.

A szerző a hazai karkultúra lehetőségeit az 1930-as, 40-es évektől veszi számba, amikor a Bartók és Kodály keze alól kikerülő kórusművek lendületet adnak a karének fejlődésének. A II. világháborút követően művészi megtorpanás volt érzékelhető, amit az aktuálpolitikai célok szolgálata is meghosszabbított. Az 1950-es években hosszú időre lehetetlenné vált, hogy a kiemelkedő képességű kórusok valamely

tekintélyes európai fórumon megmérethessék magukat. A kapunyitást a debreceni Kodály-kórus versenysikerei és az 1961-es első debreceni nemzetközi kórusverseny jelentette. Innen sikerekkel ékes út ve-

zetett a 2000. évi linzi kórusolimpiáig, ahol hazánk az első helyen végzett. A karvezetés, kóruséneklés Magyarországon ma is magas szintű, ugyanakkor a szerző felhívja figyelmünket a művelődéspolitikai hibáira, a közművelődésben döntést hozók felelősségére, a média kultúráközvetítő feladatára, az utánpótlás-nevelés fontosságára. A szakmai sikereken túl hangsúlyozza a nemzetközi jelenlét szükségességét, valamint a hazai közművelődési igények szolgáltatának fontosságát. Identitástudatunk hosszú távú szolgáltatásban ugyanis mással nem helyettesíthető feladatok hárulnak a kórusokra, és különösen érvényes ez a határokon túl, kisebbségben élő magyarok körében. A civil szervezetté alakult Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége (KÓTA) ebben a munkában nyújt nélkülözhetlen segítséget. A szakmai támogatáson és érdekképviseleten kívül azonban fontos a megfelelő anyagi háttér megteremtése is, az állami és szakszervezeti mecenatúra pótlása. A szerző szavaival élve: Amennyiben kóruskultúránk elért eredményeit képesek leszünk szinten tartani, sőt, esetleg gyarapítani, pontosabban: a potenciálisan benne rejlő lehetőségeket a jövőben az eddiginél is jobban kiaknázni, kórusaink sokat tehetnek annak érdekében, hogy a Kodály Zoltán által megálmodott 100 éves terv egész népünk hasznára előbb-utóbb valóra váljék.